

STREIF

Samfunnsfag for videregående

14 Samarbeid over grenser

Internasjonalt samarbeid

Omfattende internasjonalt samarbeid gjennom konferanser og organisasjoner.

- Folkeretten:
  - Lover og regler som land har blitt enige om
  - Gjelder bare for land som har godtatt dem
- Globale og regionale organisasjoner, blant annet:
  - FN.
  - Den europeiske union, Den afrikanske union.
  - NGO-er.

FN

- Opprettet i 1945.
- 192 medlemsland (2009)
- Generalforsamlingen:
  - Høyeste organ.
  - Hvert medlemsland har én stemme.
- Sikkerhetsrådet:
  - Eneste organ som kan iverksette tiltak for å løse konflikter.
  - Fem faste medlemmer, Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA, som har vetoett.
  - Ti valgte medlemmer, som blir valgt for to år.

FN

- Underorganisasjoner med ulike saksområder, blant annet:
  - UNICEF.
  - UNHCR.
  - Den internasjonale domstolen.
  - Den internasjonale straffedomstolen.
- Arbeid for fred:
  - Bekjempe fattigdom.
  - Løse konflikter: dialog, fredsbevarende og fredsoppbyggende styrker.

- Arbeid for menneskerettighetene:
  - Menneskerettighetserklæringen fra 1948.
  - Senere konvensjoner som er bindende:
    - Kan vedta boikott.
    - Kan intervenere ved folkemord.
    - Amnesty International (NGO).
- Arbeid for urfolk:
  - Ca. 350 millioner i over 70 land.
  - Sikre urfolk samme rettigheter som andre innbyggere.
  - Sikre urfolk retten til egen kultur og egne landområder.
  - 2005–2014: det andre urfolkstiåret.

Utfordringer for FN:

- Å få medlemslandene til å følge opp sine økonomiske forpliktelser.
- Å stille militære styrker til FN-operasjoner.

EU

- 27 medlemsland
- Økonomisk og politisk samarbeid:
  - Prinsippet om de fire frihetene: fri flyt av varer, tjenester, kapital og mennesker prinsippet om overnasjonalitet.
- Europakommisjonen – EUs regjering.
- Europaparlamentet – EUs parlament.

EU

- Felles institusjoner og rettssystem skal løse konflikter og sikre at felles beslutninger blir fulgt.
- Utfordringer for EU:
  - Høy arbeidsledighet og store økonomiske forskjeller innad i EU – de fattige landene trenger store subsidier.
  - Skal EU være et økonomisk samarbeid eller utvikles til et enda mer forpliktende politisk samarbeid? (Arbeidet med en felles grunnlov er utsatt.
  - Tyrkia ønsker medlemskap.

NATO

- 26 medlemsland.
- Garantere sikkerhet, frihet og uavhengighet.
- Et angrep mot én medlemsstat er et angrep mot alle: første gang brukt etter 11. september 2001.
- Det militære samarbeidet i EU og NATO er overlappende.

Politisk makt

Noen stater har større mulighet til å få gjennomslag for sine mål:

- Vetorett i FN.
- Idémakt.
- Kontroll over ressurser og utvikling.
- Stormakt/supermakt.

Norge i verden

- Utenrikspolitikk: fremme Norges økonomiske og politiske interesser i verden.
- Viktigste samarbeidsorganisasjon: FN.
  - Bistand.
  - Fredsmekling.
- Viktigste interesseområde: nordområdene:
  - Viktige ressurser: fisk, olje og gass.
  - Samarbeid med flere land for å sikre en forsvarlig utvikling.

Norge i verden

- EØS-avtalen:
  - Norge er en del av EUs indre marked, med unntak for landbruk og fiske.
- WTO:
  - Vanskelig balanse mellom norske økonomiske interesser og u-landenes krav.
- NATO:
  - Ikke alltid i stand til eller villig til å bidra slik NATO ønsker.